

Sygn. akt I C 148/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mirosława Marciniak

Protokolant: st. sekr. sąd. Dorota Borowy

po rozpoznaniu na rozprawie dnia 13 marca 2015 r. w Kaliszu

sprawy z powództwa **małoletniego F. B. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego matkę L. G.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz małoletniego powoda F. B. kwotę 80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 9 listopada 2013 r. do dnia zapłaty,

II. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz małoletniego powoda kwotę 8.525,61zł (osiem tysięcy pięćset dwadzieścia pięć złotych 61/100) tytułem zwrotu kosztów procesu,

III. Nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 573,67 zł (pięćset siedemdziesiąt trzy złotych 67/100) tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSO Mirosława Marciniak

UZASADNIENIE

Małoletni powód F. B. reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego matkę L. G. pozwem złożonym dnia 3 lutego 2014 wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 listopada 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w następstwie zdarzenia zaistniałego w dniu 15 maja 2003 r., którego sprawcą był J. M. kierujący samochodem ciężarowym marki R. (...) o nr rej. (...) wraz z naczepą o nr rej. (...), jego ojciec M. B. (1) poniósł śmierć na miejscu. Sprawca został skazany prawomocnym wyrokiem karnym. W chwili zdarzenia pojazd sprawcy posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w firmie ubezpieczeniowej pozwanego. Powód wystąpił do pozwanego z żądaniem zadośćuczynienia w kwocie 80.000 zł, ale pozwany odmówił uznania roszczenia. Podniósł, że choć w chwili śmierci ojca miał dwa lata, to odczuwa jego brak, bardzo chciałby poczuć jego wsparcie i ojcowską miłość.

W odpowiedzi na pozew (karta 97) pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podał, iż powodowi nie należy się zadośćuczynienie, gdyż wypadek miał miejsce przed wejściem w życie przepisu art. 446 § 4 k.c. Pozwany wskazał, że żądana przez powoda kwota zadośćuczynienia jest wygórowana. Podniósł, iż ewentualne odsetki od kwoty zadośćuczynienia powinny być zasądzone od dnia wyrokowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 16 października 2003 r., w sprawie o sygn. akt II K 165/03, Sąd Rejonowy w Jarocinie przypisał J. M., iż w dniu 15 maja 2003 r. w miejscowości Ł., powiat (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, iż kierując samochodem ciężarowym m-ki R. (...) nr rej. (...) z naczepą nr rej. (...) nie zachował należytych środków ostrożności i wskutek tego oraz nadmiernej szybkości w stosunku do dopuszczalnej po przystąpieniu do wykonywania manewru wyprzedzania rowerzysty bez należytego upewnienia się, co do możliwości bezpiecznego wykonania tego manewru zjechał na lewy pas ruchu zajeżdżając drogę jadącemu z przeciwka samochodowi osobowemu R. (...) nr rej. (...) kierowanemu przez A. B., doprowadzając do czołowego zderzenia pojazdów, w wyniku, czego wskutek doznanych rozległych obrażeń ciała śmierć ponieśli kierujący samochodem osobowym A. B. oraz jego pasażer M. B. (1). Za popełnienie wyżej opisanego występku z art. 177 § 2 k.k. J. M. został skazany wyrokiem na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania tytułem próby na okres 4 lat oraz karę grzywny w wymiarze 120 stawek dziennych po 15 zł każda stawka. Powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 24 października 2003 r.

dowód: odpis wyroku - k. 18- 19.

Sprawca przestępstwa wypadku drogowego w dacie zdarzenia posiadał samochód ubezpieczony w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) przez pozwanego.

dowód: okoliczność bezsporna.

Poszkodowany M. B. (1) urodził się w dniu (...) i chwili zdarzenia miał 27 lat. Poszkodowany wraz z żoną L. i synem F. do dnia wypadku mieszkał u swoich rodziców w miejscowości J., przy ul. (...). Poszkodowany i matka powoda zawarli związek małżeński w dniu 14 października 2000 r., a poznali się trzy lata wcześniej. Zmarły M. B. (1) prowadził działalność gospodarczą w zakresie usług ogólnobudowlanych, montażu i stolarki budowlanej. Pracował jako podwykonawca w firmie Przedsiębiorstwo (...) z siedzibą w J. w okresie od 1 sierpnia 2000 r. do 14 maja 2003 r. Poszkodowany wykonywał w niej pracę z zakresu stolarki budowlanej. Dochody ze współpracy z wymienioną firmą były źródłem dochodów prowadzonej przez poszkodowanego działalności, a jako podwykonawca nie ponosił żadnych swoich kosztów na materiały i narzędzia potrzebne do wykonania zlecenia ani na dowóz na miejsce jego wykonania. Zmarły osiągał dochody, które pozwoliły mu rozpocząć budowę domu dla własnej rodziny.

Poszkodowany był bardzo pogodnym, otwartym, uczciwym i szczerym człowiekiem, który cenił rodzinę, zwłaszcza najbliższą w osobie żony oraz dziecka F. B.. Był osobą odpowiedzialną, dbającą o byt rodziny. Poszkodowany dbał również o relacje ze swym synem, który w chwili jego śmierci miał dwa lata i 3 miesiące. Poszkodowany kochał powoda i żonę, stanowili bardzo zżytą rodzinę. Zmarły był bardzo szczęśliwy, kiedy na świat przyszedł jego pierworodny syn F.. Poszkodowany starał się spędzać z nim dużo czasu i poświęcać mu dużo uwagi, aby zapewnić szczęśliwe dzieciństwo. Zabierał powoda po pracy i w wolnym czasie na spacer. Matka powoda mogła go zostawić ze zmarłym i wiedziała, że należycie się nim opiekuje, nakarmi go i wykąpie. Zmarły rozpieszczał syna i był z niego bardzo dumny. Zabierał żonę i syna do rodziny oraz znajomych, gdzie chwalił się nim.

Małoletni F. B. był pogodnym, radosnym, beztróskim i żywym dzieckiem. Chłopiec nie sprawiał problemów, był zdrowy i prawidłowo rozwijał się. Relacje chłopca z ojcem były bardzo ciepłe, a małoletni nie odstępował go.

dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej powoda L. G.- od 3 do 30 minuty nagrania z rozprawy k. 130 i od 9 minuty nagrania do 25minuty nagrania z rozprawy k.179, zeznania świadków: M. B. (2) - od 8 do 20 minuty i od 21 do 24 minuty nagrania z rozprawy k. 139, A. G. - od 29 do 40 minuty nagrania z rozprawy k. 139, H. J. - od 39 do 55 minuty

nagrania z rozprawy k. 139, K. K. - od 54 minuty do 1 godziny i 13 minuty nagrania z rozprawy k. 139, zdjęcia - k. 52- 55, dokumenty z akt szkody nr (...): notatka - k. 38-39, zaświadczenie - k. 61, zeznanie PIT- 28 za 2002 r. - k. 72v- 70, odpis skrócony aktu zgonu - k. 111, odpis skrócony aktu urodzenia - k. 115, zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej - k. 124, odpis skrócony aktu małżeństwa - k. 131, zdjęcia - k. 139- 138v, oświadczenie B. B. (2) - k. 187v.

Tragiczna i niespodziewana śmierć M. B. (1) przerwała dotychczasowy tryb życia dwuletniego powoda F. B.. Do tej pory poszkodowany i L. G. pracowali w tygodniu, ale po pracy przyjeżdżali do domu i zajmowali się synem. Pod ich nieobecność opiekę nad małoletnim powodem sprawowała babcia. W dniu zdarzenia, co było dla chłopca szokiem, żadne z rodziców nie wróciło. Ojciec małoletniego zginął, a matka przez dwa dni była hospitalizowana w szpitalu.

Powód z uwagi na swój wiek nie mógł wyrazić swych emocji słowami stał się płaczący, grymasny i załknioty. Powodowi trudno było wytłumaczyć, dlaczego nie ma taty, bo ciągle o niego wypytywał i oczekiwał na jego powrót. Matka powoda tłumaczyła mu, iż ojciec do nich nie wróci, bo został zabrany do nieba i patrzy na nich. Po śmierci ojca powód posmutniał, spoważniał i zamknął się w sobie. Pod nieobecność swej matki nie chciał z nikim przebywać, gdyż tylko przy niej czuł się bezpiecznie.

W chwili zdarzenia poszkodowany i jego żona byli w trakcie budowy domu, który był w stanie surowym, zamkniętym. Budowa domu nie została ukończona. Pół roku po śmierci poszkodowanego jego żona wraz z powodem wyprowadziła się z miejsca zamieszkania teściów, w którym wszystko przypominało o zmarłym, do swojego domu rodzinnego położonego w miejscowości N., przy ul. (...). Powód jednak nadal był załknioty i zaczął moczyć się w nocy. Na decyzję matki o podjęciu pracy i pozostawianiu go samego reagował płaczem. Matka powoda podjęła terapię psychologiczną w lipcu 2003 r., a w 2004 r. leczenie psychiatryczne z rozpoznaniem zaburzenia adaptacyjnego, reakcja depresyjno - lękowa. Psycholog w trakcie wizyt udzielał jej porad jak postępować z małoletnim synem.

Matka powoda obecnego męża A. G. poznała trzy lata po śmierci pierwszego męża. Rok później ponownie wyszła za mąż, ale powód przez długi czas nie potrafił zaakceptować faktu, że w ich życiu pojawił się nowy mężczyzna, był bardzo zagubiony. Minęło około dwóch lat za nim powód zaczął tolerować nowego męża matki. A. G. cierpliwie i wielokrotnie tłumaczył powodowi, że mogą sobie ułożyć życie na nowo. Powód wraz z matką i ojczymem zamieszkiwał w domu rodzinnym L. B.- G. przez okres około 5- 6 lat.

Powód bardzo cierpiał z powodu śmierci ojca przez okres około czterech lat. Był bardzo osamotniony i odczuwał na swój sposób, że w jego życiu brakuje drugiego rodzica. W przedszkolu miał więcej kolegów, z czasem zaczął brać udział w imprezach, stał się bardziej towarzyski.

Po rozpoczęciu szkoły powód zrozumiał, iż nie ma ojca, jak inne dzieci. Wypytywał matkę i członków rodziny zmarłego, co robił jego ojciec, jak się nim zajmował i co lubił robić. Do chwili obecnej powód odczuwa brak ojca, wspomina go i tęskni za nim. Obecny mąż powódki nie przysposobił F. B.. Powód z ojczymem w domu mówi do siebie po imieniu. Z kolei w szkole i przy kolegach powód zwraca się do A. G. jak do ojca. Z kolei brat powoda mówi do A. G. tato.

Po śmierci ojca powodowi została przyznana decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 6 czerwca 2003 r. renta rodzinna do 31 stycznia 2017 r. w wysokości 491,73 zł netto. Kolejnymi decyzjami wskazana kwota była waloryzowana.

Do chwili obecnej powód wspólnie z matką, co tydzień chodzi na grób ojca i zapala znicze.

dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej powoda L. B. –G. - od 3 do 30 minuty nagrania z rozprawy k. 130 i od 9 minuty nagrania do 25minuty nagrania z rozprawy k.179, zeznania świadków: M. B. (2) - od 8 do 30 minuty nagrania z rozprawy k. 139, A. G. - od 29 do 40 minuty nagrania z rozprawy k. 139, H. J. - od 39 do 55 minuty nagrania z rozprawy k. 139, K. K. - od 54 minuty do 1 godziny i 13 minuty nagrania z rozprawy k. 139, dokumentacja medyczna powódki - k. 40- 51, dokumenty z akt szkody nr 3410008493: decyzje ZUS - k. 93v- 90, oświadczenie k. 119.

W chwili tragicznej utraty ojca 15 maja 2003 r. F. B. miał 2 lata i niecałe 4 miesiące. Dziecko w tym wieku nie rozumie jeszcze pojęcia śmierci. Odczuwa jednak brak i tęsknotę za osobą, która uczestniczyła w jego życiu oraz traci poczucie bezpieczeństwa. Jest również indukowane stanem emocjonalnym bliskich mu zabezpieczających go osób. W tym przypadku dotyczyło to matki, która nie radziła sobie z sytuacją utraty męża i w 2004 r. podjęła terapię.

Chłopiec zareagował na sytuację utraty ojca i zmianę emocji w rodzinie utratą poczucia bezpieczeństwa osobistego, nasileniem zależności od matki. Prawdopodobnie został wówczas również indukowany jej smutkiem, co zauważalne jest w sposobie funkcjonowania chłopca w chwili obecnej.

W następstwie śmierci rodzica dziecko doznaje uszczerbku na zdrowiu psychicznym. Mogą występować różnorodne objawy stresu, smutku, często są to objawy psychosomatyczne (moczenie, niepełność, dolegliwości psychosomatyczne, zaburzenia snu itp.) ze względu na mniej dojrzałe mechanizmy poznawcze u dzieci i wypieranie przez nich emocji o znaku ujemnym.

Czas trwania objawów jest trudny do określenia ze względu na indywidualne predyspozycje dziecka, jego sposób przeżywania, okoliczności życiowe. Często zdarza się, że odczuwanie utraty pojawia się dopiero po dłuższym czasie od śmierci rodzica, w chwili uświadomienia sobie utraty.

Powód doznał w wyniku tragicznej utraty ojca osłabienia poczucia bezpieczeństwa osobistego. Wystąpiły reakcje frustracyjne na podjęcie przez matkę pracy i pojawienie się nowego partnera matki. W badaniach nie ujawnia wyraźnych objawów nerwicowych, ale wynika to ze stwierdzonych w badaniach stosowanych mechanizmów obronnych wypierania emocji o znaku ujemnym. Nie dzieli się swoimi uczuciami. Nie umie się bawić w typowy dla wieku sposób. Emocje podaje kontroli zewnętrznej i zagłusza oraz odreagowuje w aktywności poznawczo - ruchowej. Stał się chłopcem mniej radosnym, z poczuciem obowiązku, zobowiązania do dojrzałego funkcjonowania. Nie da się rozgraniczyć ile z tych postaw wynika z utraty, a ile z sytuacji wychowawczej w rodzinie po utracie ojca i męża, ale wystąpienie tej sytuacji wpłynęło na rozwój chłopca. Ograniczyło relacje rówieśnicze, umiejętność typowych dla chłopców zabaw, które pozwoliłyby mu budować więzi rówieśnicze. Wzrosła nadwrażliwość na komunikaty społeczne i niepowodzenia. Akceptuje ten stan, co ogranicza przeżywanie frustracji. Kontakty z ojczymem od 6 roku życia do chwili obecnej układają się prawidłowo. Trudno rokować jak będą wyglądać w okresie buntu.

Określenie etapu żałoby chłopca jest bardzo trudne. Ze względu na sposób funkcjonowania można uznać, że funkcjonuje na poziomie przystosowania do życia bez ojca. Dba o swój wielokierunkowy rozwój i uzyskanie ugruntowania w życiu, które pozwoli na liczenie na siebie. Wewnętrznie, ponieważ nie pamięta ojca, pozostanie na poziomie idealizacji, żalu i smutku.

Etapy żałoby mogą trwać długo i wzajemnie się mieszać. U powoda na podstawie analizy funkcjonowania można przypuszczać, że zaczął wchodzić w etap akceptacji i przystosowania do życia bez rodzionego ojca od 2007 r. (drugiego małżeństwa matki).

dowód: opinia sądowo psychologiczna - k. 149- 153.

Obecnie powód F. B. ma 14 lat, urodził się w dniu (...). Powód jest uczniem I klasy Gimnazjum w C.. Wspólnie zamieszkuje w gospodarstwie domowym z mamą, ojczymem i siedmioletnim bratem. Powód otrzymuje przyznaną mu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. rentę w wysokości 728,15 zł miesięcznie i rentę od pozwanego w wysokości 350 zł miesięcznie, a wypłacaną kwartalnie w kwocie 1.050 zł. Matka powoda nie pracuje, a ojczym prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu uzyskuje dochód w wysokości 2.929,43 zł netto miesięcznie. Matka powoda obecnie jest w trakcie zakładania biura obsługi administracyjno- kadrowego. Powód wraz z matką jest współwłaścicielem nieruchomości o powierzchni 545 m², zabudowanej domem mieszkalnym o powierzchni użytkowej 134 m², położonym w J..

Powód F. B. uczy się bardzo dobrze, nie stwarza kłopotów wychowawczych, ma kolegów. Jest dzieckiem ambitnym i odpowiedzialnym, bardzo wyciszonym, wrażliwym i wymagającym troskliwej opieki ze strony matki. Powód jest poważniejszy niż jego rówieśnicy. Jest dzieckiem zdrowym, nie korzysta z pomocy psychologa. Powód ma dobre relacje z bratem i lubią bawić się wspólnie. Obecnie powód ma również dobre układy z ojczymem, wspierają się, mają wiele wspólnych zainteresowań. Matka powoda nadal utrzymuje kontakt z rodziną zmarłego, a jej członkowie i ona opowiadają F. B., jakie miał więzi z tatą, jakie były plany rodziny na przyszłość.

dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej powoda L. G.- od 3 do 30 minuty nagrania z rozprawy k. 130 i od 9 minuty nagrania do 25minuty nagrania z rozprawy k.179, zeznania świadków: M. B. (2) - od 8 do 20 minuty nagrania z rozprawy k. 139, A. G. - od 29 do 40 minuty nagrania z rozprawy k. 139, H. J. - od 39 do 55 minuty nagrania z rozprawy k. 139, K. K. - od 54 minuty do 1 godziny i 13 minuty nagrania z rozprawy k. 139, oświadczenie - k. 62- 65, dokumentacja rozliczeniowa firmy - k. 78, 80 i 83, potwierdzenie przelewu - k. 66, 70, dokumenty z akt szkody nr 3410008493: odpis skrócony aktu urodzenia - k. 115.

Powód F. B. reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego L. G.pismem z dnia 31 października 2013 r. wystąpił do pozwanego o wypłatę kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią bezpośredniego poszkodowanego M. B. (1). Decyzją z dnia 8 listopada 2013 r. pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia wskazując na brak podstaw prawnych do uczynienia zadość jego żądaniu.

dowód: dokumenty z akt szkody nr (...): pismo pozwanego do powódki z dnia 31.10.2013 r. - k. 159- 151, decyzja pozwanego z dnia 8.11.2013 r. - k. 162- 162v.

Pozwany decyzją z dnia 14 czerwca 2005 r. przyznał na rzecz małoletniego powoda rentę alimentacyjną w wysokości po 200 zł miesięcznie. Następnie na skutek odwołania pozwany decyzją z dnia 27 marca 2006 r. przyznał powodowi rentę w wysokości po 350 zł miesięcznie w miejsce dotychczasowej poczynszy od 1 kwietnia 2006 r., a spłata różnicy w wysokości świadczenia rentowego nastąpiła od dnia 15 maja 2003 r. Do kwietnia 2014 r. pozwany wypłacił matce powoda łącznie kwotę 46.725 zł z tytułu renty na rzecz małoletniego.

dowód: dokumenty z akt szkody nr (...): decyzja pozwanego z dnia 14.6.2005 r. - k. 35, notatka - k. 39- 38, decyzja pozwanego z dnia 27.3.2006 r. - k. 41, pismo pozwanego do powoda z dnia 11.04.2006 r. - k. 42, notatka pozwanego - k. 59, powiadomienie o wypłacie - k. 107v, 107, informacja pozwanego - k. 190.

Decyzjami z dnia 17 grudnia 2004 r. pozwany wypłacił powodowi i jego matce odpowiednio kwotę 30.000 zł i 20.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po stracie osoby bliskiej. Kolejną decyzją wydaną w dniu 20 maja 2005 r., po rozpoznaniu odwołania, pozwany przyznał matce powoda z tego samego tytułu dopłatę w wysokości 10.000 zł. Poza tym decyzją z dnia 7 kwietnia 2004 r. matce powoda została przyznana kwota 11.690 zł tytułem zwrotu kosztów pochówku.

dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej powoda - od 3 do 22 minuty nagrania z rozprawy k. 130 i od 9 minuty nagrania do 25minuty nagrania z rozprawy k.179, dokumenty z akt szkody nr (...): decyzje z dnia 17.12.2004 r. k. 99v- 98, decyzja z dnia 20.5.2005 r. - k. 105v, operat szacunkowy - k. 121, zawiadomienie o wypłacie k. 122.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w szczególności w oparciu o złożone dokumenty, opinię sądowo - psychologiczną E. T., zeznania świadków oraz przesłuchanie w charakterze strony L. G. jako przedstawicielki ustawowej powoda, które w powyższym zakresie Sąd uznał za wiarygodne.

Opinię sądowo - psychologiczną biegłej E. T. Sąd uznał za jasną, pełną i należycie uzasadnioną, a wnioski z niej wyciągnięte za logiczne. Biegła przygotowując opinię celem wskazania stanu emocjonalnego powoda oparła się zarówno na materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, jak też przeprowadziła osobiście badanie wymienionego. Należy zauważyć, iż strony nie kwestionowały wniosków końcowych tej opinii.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka J. J., ponieważ powód skutecznie cofnął ten wniosek k.136-136v.

Sąd zważył, co następuje:

Odpowiedzialność pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. wynika z umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, zawartej przez wymienionego pozwanego ze sprawcą zdarzenia J. M..

Zgodnie z art. 822 § 1 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (§ 4). Odpowiedzialność pozwanego wynika, zatem zarówno wprost z cytowanego przepisu art. 822 § 4 k.c., jak również z obowiązującego wówczas § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U. z 2000 r., Nr 26, poz. 310 ze zm.), który określa odpowiedzialność ubezpieczyciela w granicach odpowiedzialności posiadacza pojazdu mechanicznego. Przepis § 10 ust. 1 cytowanego rozporządzenia jest tożsamy z treścią art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.) i nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, na podstawie art. 448 k.c.

Podstawę odpowiedzialności cywilnej pozwanego za skutki zdarzenia, które w postępowaniu karnym zostało zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 177 § 2 k.k., na skutek, którego ojciec powoda poniósł śmierć stanowią przepisy art. 436 k.c. w zw. z art. 435 k.c. Ustanawiają one odpowiedzialność posiadacza pojazdu mechanicznego wobec poszkodowanego ruchem tego pojazdu na zasadzie ryzyka przy uwzględnieniu przyczynowości, o której mowa, w art. 361 k.c. Związek przyczynowy między zdarzeniem, w którym uczestniczył M. B. (1), a skutkiem w postaci jego śmierci jest oczywisty i wynika ze związania wyrokiem karnym.

Przedstawiciel ustawowy małoletniego powoda swoje żądanie w niniejszej sprawie opiera na podstawie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c. Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W myśl art. 24 § 1 k.c. w razie dokonanego naruszenia (dobra osobistego) można żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków (...) oraz na zasadach przewidzianych w kodeksie zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Aktualnie podstawą prawną dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną na skutek śmierci osoby najbliższej jest przepis art. 446 § 4 k.c., dodany ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy- Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731). Przepis ten wszedł w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. i znajduje zastosowanie do stanów faktycznych zaistniałych po tej dacie. Zdarzenie, w wyniku, którego ojciec powoda poniósł śmierć, miało miejsce w dniu 15 maja 2003 r., tj. przed nowelizacją Kodeksu cywilnego i wprowadzeniem cytowanego przepisu, co nie wyklucza oparcia roszczenia przez przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda na przepisach dotychczasowych.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych Ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) uznano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09 (OSNC-ZD 2010/3/91, OSP 2011/2/15), że przepis art. 448 k.c., a nie art. 446 § 3 k.c. stanowi podstawę ochrony odrębnego dobra osobistego, jaką jest bliska relacja pomiędzy zmarłym, a osobą mu najbliższą.

W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, iż sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2010 r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10, Biul. SN 2011/7/9). W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że dodanie § 4 do art. 446 k.c. wywołało wątpliwości odnośnie do relacji tego przepisu i art. 448 k.c. Sąd Najwyższy wyjaśnił je w uchwale z dnia 27 października 2010 r., III CZP 76/10 (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42), w której uznał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 446 § 4 k.c. ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji, w której czyn niedozwolony popełniony został po dniu 3 sierpnia 2008 r. Przepis ten nie uchylił art. 448 k.c., jego dodanie było natomiast wyrazem woli ustawodawcy zarówno potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie obowiązujących przed jego wejściem w życie przepisów, jak i ograniczenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia do najbliższych członków rodziny. Stanowisko to zostało potwierdzone m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10 (OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 44) oraz z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 521/10 (nie publ.).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09 (OSNC-ZD 2010/3/91, OSP 2011/2/15) Sąd Najwyższy podkreślił, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy, zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c.

W judykaturze ugruntował się pogląd, że szczególna więź rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie prawnej przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 września 2005 r., I ACA 554/05, Palestra 2006/9-10/308, POSAG 2008/1/5-6).

Sąd Okręgowy całkowicie podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu cytowanej już uchwały z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie i rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również, więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego.

Niewątpliwie powoda F. B. jako syna poszkodowanego należy zaliczyć do kręgu osób bezpośrednio dotkniętych skutkami zdarzenia z dnia 15 maja 2003 r. Śmierć osoby najbliższej zawsze stanowi traumatyczne przeżycie oraz może być przyczyną większych bądź mniejszych komplikacji życiowych osoby dotkniętej tego rodzaju stratą. Doświadczenie życiowe wskazuje, że dzieje się tak szczególnie w sytuacji, gdy śmierć najbliższego ma charakter nagły i niespodziewany, kiedy to łącząca osoby więź zostaje przerwana przez nieprzewidziane, tragiczne wydarzenie, na które

poszkodowany nie był w stanie się odpowiednio przygotować. Bez wątplenia do kategorii tego rodzaju sytuacji należy śmierć poniesiona w wyniku wypadku komunikacyjnego, który jest zdarzeniem nieoczekiwanym i nagłym.

Jak wykazało postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie, tragiczna śmierć ojca spowodowała dla powoda F. B. liczące wówczas 2 lata i 3 miesiące skutki w postaci zaburzeń emocjonalnych związanych z utratą rodzica. Powód utracił osobę, którą bardzo kochał i był emocjonalnie związany. Poszkodowany miał dopiero 27 lat, był osobą zdrową, radosną, otwartą i odpowiedzialną. Zmarły M. B. (1) utrzymywał rodzinę z prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie usług ogólnobudowlanych, montażu i stolarki budowlanej i pracował jako podwykonawca dla innej firmy. Wymieniony z małoletnim synem miał bardzo dobre relacje. Poszkodowany spędzał z nim dużo czasu, poświęcał mu wiele uwagi, zabierał na wspólne spacerunki, w razie potrzeby karmił i kąpał. Po śmierci ojca powód odczuwał brak i tęsknotę za nim jako osobą, która uczestniczyła w jego życiu, a także stracił poczucie bezpieczeństwa osobistego. W następstwie śmierci ojca powód doznał uszczerbku na zdrowiu psychicznym, co objawiało stresem, smutkiem, objawami psychosomatycznymi, to jest moczeniem i zaburzeniami snu. U powoda wystąpiły również reakcje frustracyjne na podjęcie przez matkę pracy i pojawienie się jej nowego partnera. Sąd wziął pod uwagę, iż zaburzenia małoletniego chłopca po śmierci ojca były również wzbudzane stanem emocjonalnym matki, która nie radziła sobie z sytuacją utraty męża i podjęła terapię psychologiczną i psychiatryczną. Wówczas został indukowany jej smutkiem, co widoczne jest obecnie w sposobie funkcjonowania chłopca. Sąd również uwzględnił, iż małoletni powód nie dzieli się swymi uczuciami, nie umie bawić się w typowy dla wieku sposób, a odreagowuje w aktywności poznawczo - ruchowej. Stał się chłopcem mniej radosnym, z poczuciem obowiązku i zobowiązania do dojrzałego funkcjonowania. Sąd miał na uwadze, iż biegły sądowy nie potrafił rozgraniczyć ile z tych postaw wynika z utraty, a ile z sytuacji wychowawczej w rodzinie po śmierci ojca i męża. Utrata ojca również ograniczyła relacje rówieśnicze powoda, umiejętność typowych dla chłopców zabaw, które pozwoliłyby mu budować więzi rówieśnicze. Wzrosła u niego nadwrażliwość na komunikaty społeczne i niepowodzenia. Sąd miał również na uwadze, że powód funkcjonuje na poziomie przystosowania do życia bez rodzzonego ojca od 2007 r. (po drugim małżeństwie matki), ale wewnętrznie, ponieważ nie pamięta ojca, pozostaje na poziomie idealizacji, żalu i smutku. Sąd uwzględnił również, iż powód w chwili obecnej nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani terapii psychologicznej z powodu stanu psychicznego związanego z wypadkiem.

Biorąc pod uwagę wszystkie te okoliczności Sąd uznał, że roszczenie przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda, co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Określając wysokość kwoty zadośćuczynienia pieniężnego, Sąd kierował się przede wszystkim tym, że kwota ta winna obejmować rekompensatę krzywdy moralnej, tj. krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 88/10, LEX nr 737254; Agnieszka Rzetecka – Gil, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, Lex/el 2011, komentarz do art. 448 k.c.). Krzywda polega na ujemnych przeżyciach poszkodowanego związanych z cierpieniem fizycznym, psychicznym i moralnym. Przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego ma na celu zrekompensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 lipca 2009 r., II AKa 44/09, LEX nr 523973).

Należy zgodzić się z poglądem, że pojęcie „odpowiedniej sumy zadośćuczynienia” w istocie ma charakter niedookreślony, albowiem zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, ale musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Sąd przy określaniu wysokości zadośćuczynienia ma obowiązek w każdym przypadku dokonywać oceny konkretnego stanu faktycznego i brać pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej krzywdy stopień nasilenia cierpienia psychicznego, ich długotrwałość, a także wiek poszkodowanego oraz rodzaj więzi, jaka łączyła daną osobę z osobą zmarłą (tak Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 29 marca 2012 r., I ACa 228/12, LEX nr 1171316 i z dnia 10 lutego 2012 r., I ACa 1380/11, LEX nr 1171313).

Zdaniem Sądu opartym na powyższych kryteriach oraz na doświadczeniu życiowym, kwotą adekwatną do doznanej przez powoda krzywdy za naruszenie jego dobra osobistego w postaci więzi rodzinnej i emocjonalnej ze zmarłym ojcem

oraz jego prawa do życia w rodzinie jest kwota 80.000 zł. Należy podkreślić, że określenie wysokości zadośćuczynienia należnego z tytułu doznanej krzywdy każdorazowo będzie rodzic problemy wynikające z samego pojęcia krzywdy, rozumianej jako cierpienie pozostające w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 88/10, Lex nr 737254).

Nie sposób, bowiem dokładnie, w sposób miarodajny i obiektywny wycenić stopnia bólu i cierpienia, jakie osoba dotknięta stratą najbliższego na skutek czynu niedozwolonego faktycznie odczuwa. Tragiczne zdarzenie miało dla powoda F. B. z pewnością ogromne negatywne znaczenie, co prawda w chwili zdarzenia miał 2 lata i 3 miesiące i nie zdążył dobrze poznać zmarłego taty, to jednak odczuwał cierpienia psychiczne związane z jego śmiercią, których intensywność była największa w okresie około czterech lat od zdarzenia. Nadto powód rozwijał się w trudnych warunkach emocjonalnych, albowiem najbliżsi członkowie rodziny, a zwłaszcza matka, po zdarzeniu pogrążeni byli w żałobie, a jej myśli krążyły wokół tragedii, jaka spotkała jej męża i w związku z tym podjęła leczenie specjalistyczne. Małoletni żyje i dorasta ze świadomością, że miał ojca, którego nie dane mu było dobrze poznać, a tym samym nie mógł dzielić z nim trosk i radości. Sąd uwzględnił, iż obecnie powód jest na etapie akceptacji i przystosowania się do życia bez ojca od 2007 r., po tym jak matka ponownie wyszła za mąż i podjęła się zapewnienia synowi rekonstrukcji pełnej rodziny. Wszystkie te okoliczności, fakt, iż powód na skutek działania sprawy wypadku został pozbawiony beztróskiego, szczęśliwego dzieciństwa, bliskości i opieki ojca, jego pomocy w starciu w dorosłe życie, codziennego wsparcia w chwilach radosnych i trudnych, wspólnego przeżywania świąt i ważnych chwil w jego życiu uzasadniają przyznanie na rzecz powoda kwoty 80.000 zł. Suma ta jest kwotą odpowiednią do doznanych przez powoda cierpień psychicznych, jak również spełni, swoje podstawowe cele w postaci zadośćuczynienia. Z tych względów Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

O odsetkach od powyższej kwoty zadośćuczynienia Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. W niniejszej sprawie odsetki stały się wymagalne od dnia następnego po dacie decyzji pozwanego wydanej w przedmiocie odmowy wypłaty zadośćuczynienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwanego jako stronę przegrywającą sprawę. Powód w toku postępowania poniósł następujące koszty procesu: opłata stosunkowa od pozwu - 4.000 zł (art. 3 ust. 1 pkt 1 i art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), wynagrodzenie radcy prawnego - 3.600 zł (§ 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu - tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) opłata od pełnomocnictwa substytucyjnego - 17 zł (brak dowodu uiszczenia opłaty od pełnomocnictwa załączonego do pozwu), koszty korespondencji - 21 zł, oraz koszty przejazdu pełnomocnika powódki na rozprawę w dniach 13.06.2014r., 5.09.2014r. i 13.03.2015r. w kwocie 887,61 zł. W związku z tym, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda kwotę 8.525,61zł. W toku postępowania powstały również koszty sądowe, które nie zostały uiszczone w postaci: utraconego zarobku świadka - 80,65 zł, kosztów podróży świadka - 73,02, wynagrodzenia biegłej za sporządzenie pisemnej opinii - 420 zł, w łącznej wysokości 573,67 zł. W związku z tym, w oparciu o art. 113 ust. 1 wymienionej powyżej ustawy, Sąd nakazał je pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kaliszu.

SSO Mirosława Marciniak